דלמא. בהא נמי לא טעה דרבי נתן היא דמוציאין מזה ונותנין לזה: **לאשר אשם לו.** לאשר הקרן שלו ולא כתיב לאשר נושה בו: **אלא.** להכי איצטריך משנה וטעה התנא ששנאה דלא אשכחן תנא דאית ליה תרי חומרי בכתובה שהרי היא מדברי סופרים חדא דמטלטלי משתעבדי לה וחדא דגבינא מצעל חובו של מת מדברי נתן אלא חדא מהנך חומרי הוה ליה למיתני בה אי כרבי מאיר אי כר' נתן וכיון דתנא תרוייהו לא קבלה מרבו כן ומאליו שנאה מי שסידר הברייתא ולא סמכינן עלה במידי: **ולא ידענא מאי היא.** לא הייתי יודע טעם בדבר אמאי איצטריך משנה: **פומבדיתאה רמאה.** שאחרי כן חזר בו. פומבדיתאי קרי להו רמאי כדאמרי' בעלמא (חולין דף קכו.) נרשאה נשקיך מני כיכך פומבדיתאה לוייך שני לוספיזין [ובמזקת הבתים (ב"ב מו.) כמו כן תא ואחוי לך רמאי דפומבדיתא]: **פלוג מהשתא.** החזק בחלקך מעכשיו ואע"פ שאינה עכשיו קנויה לך עד שאכנוס לו שאחלוק? לכשאכנוס ואזכה בכולן זכה אתה בחלקך על פי שהחזקתיך מעכשיו: **קנה לאחר שלשים.** במשיכה זו: **ואפי' עומדת באגם.** שאינה ברשות הלוקח: **הפס.** הוא דקונה לאחר שלשים משום דבידו היה להקנותה לו משעת משיכה הלכך מהניא משיכה לכשיתקיים התנאי שימלאו לי' יום: **הכא לאו בידו.** לחלקם לו מעכשיו ולהקנות לו אם ירצה הלכך כי אמר ליה נמי לכשאכנוס זכה מעכשיו לאו מידי הוא דקיימא לן כרב יוסף כדקבעינן הלכתא כוותיה לקמן בשמעתין. ואפילו אית לן יבם ואחר כך חילק מה שעשה עשוי השתא מיהת לאו בידו: **והא כי אתא כו'.** גבי משיכת פרה קאי ופריך דר' יוחנן אדרבי יוחנן: **קני מעכשיו.** לאחר שלשים כשיגיעו תהא קנויה לך מעכשיו: **שני מעשים הוו.** ומי ששאל זו לא שאל זו ולא שמע האחרון את הראשונה שלא נשאלו יחד בבית המדרש לגירסא בעלמא אלא ע"פ מעשים שאירעו נשאלו: **והא קאני כל נכסיו של מת אחרלין לכסובתה.** והמחובר לקרקע כקרקע ולא דמו לממוכרין דנכסי מלוג דהתם פירא תקינו ליה רבנן היכא דאיכא קרן קיים והני נמי פירי מינהו דגמרי ברשותיה אבל הכא קרנא ופירא דידיה הוא ומיעבדא הוא דאית לה עלייהו ומאי דאיתעבד לה מחייס דבעל לא אמרינן פירא הוא לאפקועי שיעבודא: **תני שלא.** ולא פליגי רבנן עליה אלא אתלושין ואכפיס ולמימר דלא משעבדי מטלטלי לכתובת': **שמגרש' בגט ומחזירה.** תרי מילי אשמעינן מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה ואשמעינן שאם רצה להחזירה מחזירה כשאר אשה: **עדיין יכומין הראשונים עליה.** אע"פ שלקחה הכי כתיב ולקחה וינמה: **קמ"ל.** דנעשית כאשתו ומלאשה? דרשינן ליה לקמן [ע"ב] והאי וינמה דרשינן לבעל כרחה בינמות (דף ח.): נעשית

לכשאקחנה היינו משום דאינה שלו עתה ואינו יכול להקנותה אלא לכשיקחנה ועוד כיון דקאמר מעכשיו לבסוף ליכא לספוקי במידי ואם תאמר ור' יוחנן דהכא מאי קסבר אי חזרה הוי אמאי קנה דכיון דחזר בו הא בטל מעכשיו ואי תגאה הוי אמאי בעינן שתהא עומדת באגם דהכי משמע בהכותב (לקמן דף פו: ושם) דדוקא בעומדת באגם קנה דאפילו עומדת ברשות מקנה נמי דהא קנה מעכשיו כיון דתגאה הוי ולא חזר בו עד לאחר שלשים וי"ל דר' יוחנן לטעמיה דלית ליה תגאה הוי ולא חזרה הוי אלא מעכשיו מתחיל הקנין ואינו נגמר עד לאחר שלשים וכן אית ליה בהאומר בקידושין (דף פ.) ולהכי צריך שתהא בסוף שלשים באגם שהוא מקום הראוי למשיכה ובהאשה רבה (יבמות נג. ד"ה קנויה) האמרתי: [1]**והתלושין** כל הקודם זכה. ואם תאמר בשלמא קדם הוא זכה דקסבר דמטלטלין לא משתעבדי לכתובה כדפירש בקונטרס אלא קדמה איהי אמאי זכתה לר' עקיבא דאמר לקמן (דף פד.) דאין מרחמין בדין אלא יתמו ליורשין ואית ליה דאפילו קדמה היא לא זכתה כדמוכח התם בגמרא וי"ל דהתם דלגבות אפילו קדמה איהי לא זכתה אבל הכא שאין לה אלא שיעבוד בעלמא לא חשו ולקמן האמרתי: **ויבמה אמר רחמנא.** ולילא למימר ואימא הכי נמי דאיצטריך וינמה לכמה דבריה:

מהו

דלמא רבי נתן היא דתניא [6]ר' נתן אומר [א]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל [1]ונתן לאשר אשם לו אלא לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה אלא אי כרבי מאיר אי כר' נתן אמר רבא א"כ היינו דשמענא ליה לאביי דאמר זו אינה משנה ולא ידענא מאי היא: **ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא** בעא אחוה למיפסלה בגיטא מיניה אמר ליה מאי דעתיך אי משום נכסי אנא בנכסי פליגנא לך אמר ליה מסתפינא דעבדת לי כדעביד פומבדיתאה רמאה אמר ליה אי בעית פלוג לך מהשתא אמר מר בר רב אשי אע"ג דכי אתא רב דימי [2]אמר רבי יוחנן האומר לחבירו לך ומשוך פרה זו ולא תהיה קנויה לך אלא לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' עומדת באגם התם בידו הכא לאו בידו והא כי אתא רבין א"ר יוחנן לא קני לא קשיא [3]הא דא"ל קני מעכשיו הא דלא אמר ליה קני מעכשיו בעו מיניה מעולא יבם ואח"כ חילק מהו לא עשה ולא כלום חילק ואח"כ יבם מהו לא עשה ולא כלום מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואח"כ חילק לא עשה ולא כלום חילק ואח"כ יבם מבעיא שני מעשים הוו כי אתא רבין אמר ר"ל בין יבם ואח"כ חילק בין חילק ואח"כ יבם לא עשה ולא כלום [4]והלכתא לא עשה ולא כלום: וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו: אמאי והא כל נכסיו אחראין וערבאין לכתובתה אמר ריש לקיש תני שלה: כנסה הרי היא כאשתו: למאי הלכתא [5]אמר רבי יוסי בר' חנינא לומר [ד]שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא מהו דתימא [2]ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומין הראשונים עליה לא תיסגי לה בגט אלא בחליצה קא משמע לן מחזירה פשיטא מהו

לא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה. ואם תאמר והא דתנן בהכותב (לקמן דף פד. ושם) מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים ר' טרפון אומר יתנו לבעל חוב כלל היו נותנין לאשה ואי הוה מפרשינן דהתם לא מן הדין אלא מלוה ליתן לבעל חובו הוה ואפי' אי דינא הכי יש לומר דשאני התם דאין היורשין מוחזקין מן הפקדון והמלוה לכך אין צריך לדרבי נתן תדע דלא חשיבי מוחזקין דהא אי הוו חשיבי מוחזקין לא הוו מטלטלי דידהו משתעבדי לכתובה אי לא? אבל הכא הרי הניחם מוחזק מאותה מלוה שהרי הוא חייב ואפי' היו אחרים חייבין הוה חשיב יש מוחזק דבמקום אחרי קאי לכך צריך דר' נתן:

פומבדיתאה רמאה. ואם תאמר ומה רמאות עשה הא אמר רב יוסף לא הוי זבינא זבינא ועוד דמה תיקן בכך דאמר מיפלוג מהשתא ואומר רבינו יצחק דלעיל חזר בו הפומבדיתאה ולא לגה ליתן אחר שיבם והא דקאמר רב יוסף כו' לא משום שהיה צריך לאותו מעשה אלא לפי ששייך עליו אותו הדין: **התם** בידו **הכא לאו** בידו. פירש בקונטרס הלכך כי אמר ליה נמי לכשאכנוס זכה מעכשיו לאו מידי הוא דקיימא לן כרב יוסף דפסקינן לקמן הלכתא כוותיה ואפי' אית לן יבם ואח"כ חילק מה שעשה עשוי השתא מיהא לאו בידו הוא וקשה לרשב"א דאמאי שגא מדאמר רב בפ"ק דבבא מציעא (דף טו:)[1] שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה אע"ג דלאו בידו וי"ל דרב סבר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולא קיימא לן הכי דפסקינן בפרק אף על פי (לעיל דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר:

הא דאמר מעכשיו והא דלא אמר מעכשיו. לא דמי לאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שלשים ולא בא אחר וקידשה בתוך שלשים יום דמקודשת אע"פ שנתאכלו המעות אע"פ שלא אמר מעכשיו כדאמרינן בפרק האומר בקידושין (דף נט.) דבכסף ודאי לא בעינן מעכשיו שאם לא תתקדש לו חייבת לשלם והוי כאילו הכסף בעין לאחר שלשים אבל הכא גבי משיכה אם לא אמר מעכשיו לא קנה לאחר שלשים יום דבשעת קנייה כבר פסקה המשיכה ורב נמי דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (דף טו:) שדה זו לכשאקחנה ממך קנויה לך מעכשיו קנה היינו (מעכשיו) משום דסתם קניית שדה הוא בשטר ולכך צריך מעכשיו שמא יאבד השטר או יקרע ולא יהיה בעולם בשעת קנייה ואע"ג דרב מספקא ליה באומר מעכשיו ולאחר ל' מי תגאה הוי אי חזרה הוי במעכשיו לכשאקחנה קנה דהא דקאמר

---

[1] מוי' ל"ל שעבוד דיש ליתנה על נכסי בעלה דיהא כח לגבות מנכסיה יותר מנ"מ הטמא נ"מ וכו'.

מסורת הש"ס

[6] לעיל יט. פסחים לא. גיטין לז. ב"ק מ: [קידושין טו.], [2] לקמן פו: ע"ש, [3] יבמות מ: יט: לט., [4] [שחלון רש"ש], [5] [דבריס כה], [1] [ובינמות נג. ושם], [1] [שיך לעיל במשנה].

תורה אור השלם

1. וְהִתְוַדּוּ אֵת חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישִׁתוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז
2. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְּמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

מוסף רש"י

ונתן לאשר אשם לו. לאשר סלוהו לו לא נאמר, אלא לאשר אשם לו, לאשר קרן שלו, בב"ק (קי.) אמרינן אשם זה קרן (פסחים לא. וכעי"ז לעיל יט.). מלמד שמגרשה בגט. לאחר שנשאה נעשית כאשתו ואם רצה לגרשה מגרשה בגט ואינה צריכה חליצה, ומחזירה. אם רצה להחזיר ולא אמרינן מצוה רמאה דאמרא עליה ועבדה ומהשתא מיקוס עליה בשיקוס אשת איש לכי כתיב ולקחה לו לאשה דכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר (יבמות ח: וכעי"ז שם יט: לט.).

תוספות רי"ד

ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעי אחוה למיפסלי בגיטא מיניה א"ל מה דעתך משום נכסי בנכסים פליגנא לך אמר מסתפינא דלמא עבדית לי כפומבדיתא רמאה. פי' שחזר בו ובטל קנינו. א"ל אי בעית פלוג מהשתא אמר מר בר רב אשי אע"ג דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום קנה לאחר ל' יום ואפילו עומדת באגם התם בידו והכא לאו בידו. פי' שעדיין לא יבם ולא זכה בנכסים ואין לו כח בהן עכשיו כלום. ואח"ל שאם ייבם תחלה ואח"כ חלק זכה היבמה דחלק תחלה קודם שיבם לא זכה והא כי אתא (ר"ד) [רבין] אר"י לא קנה לא קשיא הא דא"ל קני מעכשיו הא דלא א"ל קני מעכשיו: בעו מיניה מעולא יבם ואח"כ חלק מהו א"ל לא עשה כלום. פי' שאין לו כח ליבם [למכור] בנכסי אחיו מפני שהן עומדים לגובייתא ליבמה כדאמרן וכ"ש חלק ואח"כ יבם כי אתא רבין אמר ר"ל בין יבם ואח"כ [חלק] בין חלק ואח"כ יבם

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ב מהלכות מלוה הלכה ו טוש"ע מ"מ סימן פו סעיף ח:
לד ב מיי' פ"ב מהל' מכירה הל' ט סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' קמז סעיף ז:
לה ג מיי' פכ"ב מהל' גזילה הל' יא סמג עשין יא טוש"ע חה"ע סי' קמח סעיף ג:
לו ד מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה טו סמג עשין נא טוש"ע שם סי' קמח סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

לא עשה כלום: וחכ"א פירות המחוברים לקרקע שלו ואמאי והרי כל נכסיו אחראין לכתובתה פי' והמחוברים לקרקע בקרקע הן. תני שלה. ואי קשיא מ"ש הא מנ"מ דאמרו רבנן שהן שלו ולא קשיא לן והכא אמרי' תני שלה ומאי אליס טובא שיעבוד ח) דאין ליבמה על נכסי בעלה או כח לאשה בנכסים השתא נ"מ שהן קנויין קנין גמור לאשה אמרו חכמים פירות המחוברים לקרקע אע"פ שחונטו ברשות האשה כיון שנגמרו ברשות הבעל הן שלו נכסי היבמה שאין לה בהן אלא שיעבוד בעלמא וגופה הם של יבם לא כ"ש שיהיו הפירות המחוברים של יבם י"ל שאינו דומה אכילת פירות דהכא לאכילת פירות דהתם דהתם מאי דאכיל בעל פירי לא הוי מן דינא אלא בתקנת חכמים וכיון שנגמרו הפירות ברשותו תקנו לו שיאכל הכל גם העליו שיש על המחובר ואין לנו להקשות על תקנת חכמים אבל אכילת פירות דהכא הוא מן דינא ולא משום תקנה דהא מדיריה קאכיל וכיון דמן דינא אמרי' ולא מן תקנתא אמאי בעי יבם למזכי בעלוי המחובר שהוא משועבד לאשה ושפיר קאמר ר"מ להכי א"ל תני שלה. שאע"פ שהיה נותן [הדין] כר"מ החליטוה חכמים לה שכיון שלוקחת בהן [קרקע] והוא אוכל פירות אין הבעל נפסד כלום ואינו רוצה לדקדק כמה הן שורן בלא פירות: כנסה ה"ה וכו' למאי הלכתא אר"י ב"ח לומר שמגרשה בגט ומחזירה. מגרשה פשיטא מ"ד ויבמה אמר רחמנא עדיין יבומים הראשונים עליה ולא תסגי לה בגט אלא תבעי נמי חליצה קמ"ל: מחזירה פשיטא

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה בו'. הא פשיטא דכשיבמה מותר לבא עליה ביאות הרבה כמו שירלה ולית לן למימר מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה בביאה ראשונה דקבלה הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגרשה לאלתר אבל בביאותי אחריני אימא תיקום באיסור אשת אח:

התם הוא דלא כתב לה דקנאי בו'. מתוך פירוש הקונטרס משמע דבאשתו כיון שכתב לה אם יאבדו חייב לשלם והוה אמינא דיכול לייחד קא משמע לן דאפילו הכי אינו יכול לייחד דכיון דסבורה דלית לה לא סמכה דעתה אע"ג דאית לה הוא בעילתו בעילת זנות כדמוכח בא"פ (לעיל דף נו: וסס) וקשה לרשב"א דמשמע ברים אע"פ (שם דף נח.) דבאשתו כשמייחד לה מטלטלין שמתה אין אחריותן עליו אע"ג דכתב לה דקנאי גבי אין עושין כתובת אשה מטלטלין בשלא קיבל עליו אחריות ועוד הקשה דמה מפסדת יבמתו כשמייחד לה דכי היכי דבאשתו קאמר כשייחד לה שתה ובאחדו חייב לשלם יבמתו נמי כשייחד לה שתה ובאחדו מחרת על נכסי בעלה הראשון דאחריות כתובתה עליהם ורביו יצחק פירש התם הוא דלא כתב לה כלומר אי לא תנא אלא ריבא הוה אמינא דטעמא כדבעינן למימר לקמן דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא דהא כתב לה דקנאי:

קא משמע לן רבי אבא. שאינו יכול למכור בנכסי אחיו כלל וא"ת והא מרישא שמעינן לה דתנן הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע בו' וכיון דצריך לקנות אם כן אי אפשר לו למכור וי"ל דאי מרישא ה"א דוקא כנגד כתובתה אבל כל הנכסים לא קמ"ל ממשנה יתירא: **אבל** יבמתו דלא איהו כתב לה בו'. תימה ואיתני הכא דהכא ולא איתני הכא דלקמן דאשתו שמעי' מק"ו דיבמתו וי"ל דשמא הוה אמינא סברא איפכא:

בתחלה היו כותבין לבתולה מאתים בו'. פירוש היו מיחדים לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה על כל הנכסים אם יאבדו אלו המעות והיו מזקינין ולא היו עושין נשים שלא היו רולות ליגשא שהיו ירלות שמא יצייעו היורשין אותם מעות שיחדו לה לכתובתה התקינו שיהו מניחין אותה בבית היורשין יכולין להצייען ומה שלא תיקנו אותן לידה אותן מעות כמו שתיקנו בשמוך כשהיו עושין מהן קלתות היינו משום דאין דרך ליתן לה מעות לשמור אבל כליס רגילה היא לשמור א"נ אלא אותן מעות ומיהו אין כל כך המעות ברשותה כמו הקלתות שנותנת בהם חפליה והם כל שעה אצלה ולא היו היורשין יכולין להצייעם כמו המעות ואפילו היו יכולין להצייען כמו המעות אינן רשאין דכשרואין אותן ניכר לכל שהוא שלה וכן פירש ר"ח שהיו נותנים לה ועדיין כשהיה כועס עליה אומר לה לכי אצל כתובתיך שבתחילה לא היה אומר לה שפעמים כשהיה דחוק למעות היה מפייסה ומלוה לו והוא משלם לה אבל עכשיו אינם ברשותה ולא היה נהנה מהם כלל התקינו שיהו מניחין אותם בבית חמיה והיתה עושה מהן קלתות וכשהיה דחוק למעות ביותר היתה משאלת לו למשכנם ועדיין כיון שלא היה אצלה ריוח מועט כשכועס הרבה אומר לה טלי כתובתיך ואלי עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהיו כל נכסיו אחראין ולא היה מייחד לה כלום וקומבת על כל נכסים שעתה היה קשה עליו להוליא מעות ואיתן לה: **עביט** של נחושת גרסינן. שנותנין בו ענבים ומוליכן למעצרתא ודוגמתו בפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב:) ועל העביט של ענבים כן נראה לרבינו תם:

הדרן עלך האשה

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה והשתא תיקום עליה באיסור אשת אח קא משמע לן ואימא הכי נמי אמר קרא [1]ולקחה לו לאשה ביון שלקחה נעשית כאשתו: בלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון: מאי טעמא [6]אשה הקנו לו מן השמים [7]ואי לית לה מראשון אית לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: [8]לא יאמר לה הרי כתובתיך: מאי וכן מהו דתימא התם הוא דלא כתב לה דקנאי ודקנינא אבל הכא דכתב לה דקנאי ודקנינא אימא סמכה דעתה קמ"ל: [9]גרשה אין לה אלא כתובתה: גרשה אין לא גרשה לא קא משמע לן [10]כדרבי אבא: [11]החזירה הרי היא ככל הנשים ואין לה אלא כתובתה: החזירה מאי קא משמע לן תנינא [12]המגרש את האשה ומחזירה על מנת כתובה ראשונה מחזירה מהו דתימא אשתו הוא דאיהו כתב לה כתובה מיניה אבל יבמתו דלא איהו כתב לה היכא דגרשה ואהדרה אימא כתובתה מיניה קא משמע לן: אמר רב יהודה בראשונה היו כותבין לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והיו מזקינין ולא היו נושאין נשים עד שבא שמעון בן שטח [13]ותיקן כל נכסיו אחראין לכתובתה: תניא נמי הכי בראשונה היו כותבין לבתולה מאתים ולאלמנה מנה והיו מזקינין ולא היו נושאין נשים התקינו שיהיו מניחין אותה בבית אביה ועדיין כשהוא כועס עליה אומר לה לכי אצל כתובתיך התקינו שיהיו מניחין אותה בבית חמיה כשהוא כועס עליה אומר לה לכי אצל כתובתיך וצאי עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהא כותב לה יכל נכסי אחראין לכתובתה:

הדרן עלך האשה

מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה בו'. הא פשיטא דכשיבמה מותר לבא עליה ביאות הרבה כמו שירלה ולית לן למימר מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה בביאה ראשונה דקבלה הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגרשה לאלתר אבל בביאותי אחריני אימא תיקום באיסור אשת אח:

התם הוא דלא כתב לה דקנאי בו'. מתוך פירוש הקונטרס משמע דבאשתו כיון שכתב לה אם יאבדו חייב לשלם והוה אמינא דיכול לייחד קא משמע לן דאפילו הכי אינו יכול לייחד דכיון דסבורה דלית לה לא סמכה דעתה אע"ג דאית לה הוא בעילתו בעילת זנות כדמוכח בא"פ (לעיל דף נו: וסס) וקשה לרשב"א דמשמע ברים אע"פ (שם דף נח.) דבאשתו כשמייחד לה מטלטלין שמתה אין אחריותן עליו אע"ג דכתב לה דקנאי גבי אין עושין כתובת אשה מטלטלין בשלא קיבל עליו אחריות ועוד הקשה דמה מפסדת יבמתו כשמייחד לה דכי היכי דבאשתו קאמר כשייחד לה שתה ובאחדו חייב לשלם יבמתו נמי כשייחד לה שתה ובאחדו מחרת על נכסי בעלה הראשון דאחריות כתובתה עליהם ורביו יצחק פירש התם הוא דלא כתב לה כלומר אי לא תנא אלא ריבא הוה אמינא דטעמא כדבעינן למימר לקמן דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא דהא כתב לה דקנאי:

קא משמע לן רבי אבא. שאינו יכול למכור בנכסי אחיו כלל וא"ת והא מרישא שמעינן לה דתנן הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע בו' וכיון דצריך לקנות אם כן אי אפשר לו למכור וי"ל דאי מרישא ה"א דוקא כנגד כתובתה אבל כל הנכסים לא קמ"ל ממשנה יתירא: **אבל** יבמתו דלא איהו כתב לה בו'. תימה ואיתני הכא דהכא ולא איתני הכא דלקמן דאשתו שמעי' מק"ו דיבמתו וי"ל דשמא הוה אמינא סברא איפכא:

בתחלה היו כותבין לבתולה מאתים בו'. פירוש היו מיחדים לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה על כל הנכסים אם יאבדו אלו המעות והיו מזקינין ולא היו עושין נשים שלא היו רולות ליגשא שהיו ירלות שמא יצייעו היורשין אותם מעות שיחדו לה לכתובתה התקינו שיהו מניחין אותה בבית היורשין יכולין להצייען ומה שלא תיקנו אותן לידה אותן מעות כמו שתיקנו בשמוך כשהיו עושין מהן קלתות היינו משום דאין דרך ליתן לה מעות לשמור אבל כליס רגילה היא לשמור א"נ אלא אותן מעות ומיהו אין כל כך המעות ברשותה כמו הקלתות שנותנת בהם חפליה והם כל שעה אצלה ולא היו היורשין יכולין להצייעם כמו המעות ואפילו היו יכולין להצייען כמו המעות אינן רשאין דכשרואין אותן ניכר לכל שהוא שלה וכן פירש ר"ח שהיו נותנים לה ועדיין כשהיה כועס עליה אומר לה לכי אצל כתובתיך שבתחילה לא היה אומר לה שפעמים כשהיה דחוק למעות היה מפייסה ומלוה לו והוא משלם לה אבל עכשיו אינם ברשותה ולא היה נהנה מהם כלל התקינו שיהו מניחין אותם בבית חמיה והיתה עושה מהן קלתות וכשהיה דחוק למעות ביותר היתה משאלת לו למשכנם ועדיין כיון שלא היה אצלה ריוח מועט כשכועס הרבה אומר לה טלי כתובתיך ואלי עד שבא שמעון בן שטח ותיקן שיהיו כל נכסיו אחראין ולא היה מייחד לה כלום וקומבת על כל נכסים שעתה היה קשה עליו להוליא מעות ואיתן לה: **עביט** של נחושת גרסינן. שנותנין בו ענבים ומוליכן למעצרתא ודוגמתו בפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב:) ועל העביט של ענבים כן נראה לרבינו תם:

הדרן עלך האשה

נעשית כאשתו. דכתיב ולקחה קרא יתירא: **אשה הקנו לו.** ליכם זה מן השמים אין עליו לכתוב לה שטר נישואין: **מאי וכן לא יאמר.** פשיטא מי גרעה אשתו מיבמתו: **הכא הוא.** גבי יבמתו קאמרינן שלא ייחד לה מעות לפני שולחנו: **דלא כתב לה.** כתובה האי יבם לליכתוב בה נכסים: **דקנאי.** כבר: **ודקנינא.** שאני עתיד לקנות. הלכך אינה דלא סמכה דעתה שלא יאבדו המעות: **גירשה אין.** הוא דאמרינן אין לה אלא כתובה ואם בא למכור מן השאר ימכור: **לא גירשה.** לא ימכור כלום: **קא משמע לן כדרבי אבא.** דלעיל אם ישראל הוא מגרשה בגט ומחזירה. ואם תאמר מרישא שמעינן לה דקתני כל נכסיו אחראין הכא עלה טוכה הוא דהא גבי אשתו נמי תנן הכי אבל מהך משנה יתירא שמעינן דווקא גירשה דאי לא למאי קתני לה אי משום היא גופה פשיטא דאין לה אלא כתובתה אלא ולאי לדיוקא דיליה מנייה למידק הא לא גירשה לא: **מאי קא משמע לן.** ביבמה: **תנינא.** לה בבשאר ומאי אולמיה דיבמתו דאלטרך למיתנייה: **דליה לה כתובה מיניה.** אלא על נכסי בעלה הראשון: **היו כותבין בו'.** ולא היו משעבדים נכסיהן לאחריות הכתובה: **ולא היו נושאין נשים.** שלא היו רולות ליגשא להם אמרו לבשימות או יגרש לא נמצא לגבות כלום שהיורשין יצייעו מעות של ירושה: **בבית חמיה.** בבית בעלה: **עשירות.** שבתובתן מרובה: **קלתות.** כמין סל שמנחת על ראשה ונותנת בה פלגיה לאחר שנתמלא הפלך טווי: **עביט.** למימי רגליס: **טלי כתובתיך ואלי.** לפי שהיתה מיוחדת לך: **כל נכסי אחראין.** ולא ייחד לה כתובה במטלטלין:

הדרן עלך האשה

א) ומשמע לע. פה. [נעיל נג: קדושין כ:], ב) [נעיל פא.], ג) לקמן פט:, ד) [ע"ר שבת מז:], ה) [מתוך פירוש רש"י מוכח דלא היה בגרסתם שלשה מינות הללו של מימי רגליס וע"ע תוס' ד"ה ענינו], ו) נ"ל לה,

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

מוסף רש"י

אשה הקנו לו. ליכם, מן השמים. ולא שיעבד נכסיו לכתובתה ויכול למוכרן בכל עת שירלה (יבמות לט:). **ואי לית לה מראשון.** לית ליה נכסים (שם). **ותיקן כל נכסיו אחראין לכתובתה.** שיהא כותב לה כל נכסי אחראין לכתובה, לפי שהיה מייחד לה כתובתה וכשהיה כועס עליה אומר לה טלי כתובתיך ואלי (שבת יד:).

הדרן עלך האשה שנפלו

תוספות רי"ד (המשך)

כותבין כל נכסי שהראין לכתובה. תנ"ה בראשונה היו כותבים לבתולה ר' ולאלמנה ק' והיו מזקינים ולא היו נושאים נשים התקינו שיהיו מניחין אותן בבית חמיה עשירות עושות אותה קלתות של כסף ושל זהב עניות עושות אותה עביט של מ"ר. פי' וכ"ד היה עושים מפני שלא היו רוצים לשעבד נכסיהם וכדי שיוכלו למוכרם אם יצטרכו ולא ימנעו לקוחות מפני האשה שיש לה עליהן שיעבוד כתובתה. ועדיין כשהוא כועס עלי' אומר לה טלי כתובתיך וצא. פי' מפני שהיתה מיוחדת ומובטת לו הי' קל בעיניו להוציאה התקין שמעון בן שטח שיכתוב כל נכסי אחראין לכתובה. פי' ולא לייחד לה מטלטלין לכתובה ומה ששנינו לעיל כפ' נערה לא כתב לה כל נכסי דא"ל אחראין לכתובה חייב מפני שהוא חב"ד זהו ב"ד של שמעון בן שטח וביבמי נשנית משנה זו: (לא) [ולא] יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן ואע"פ שכתב לה אחריות נכסים כלקוחות דמי לכל מילי ומפני זה מזקינין ולא היו נושאים נשים עד שבא שמעון בן שטח והתקין שיהיו כל נכסי אחראין לכתובה אסור לייחד לה מטלטלין כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה עיין בריש פרק קמא דמכילתין:

הכותב. אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: הכי גרסינן **רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות.** ובגמ' [ע"ב] מפרש מאי הן פירי פירות: **שמעתא על מה שכתוב בתורה.** דקסבר ירושת הבעל דאורייתא ובנכסא בתרא (דף קיח:) נפקא לן מהאי קרא[1]) דאמרו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה אלו ירש אותה ימיכל הוא לדרשא שהאיש יורש את אשתו ואשתו זו אשתו. ואע"ג דאמרו דקרא לאו אשתו היא דהא כתיב ביה[2]) ונתתם את נחלתו לאשתו וליכא למימר שהיכא האשה את בעלה דהא ממשפחתו כתיב[3]) מיהו גבי קרא ימיכל דורש אותה דרשינן הכי ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו אחרו וירש אותה האיש יורש את אשתו: **וכל המתנה כו'.** אבל פירות מתנת דרבנן היא ומאי לאתנויי עלייהו: **גמ' תני ר' חייא האומר לאשתו.** ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה: **וכי כתב לה מאי הוי.** וכל שכן אמירה: **האומר לחבירו.** כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחבירו אחד מן הלשונות הללו [בין בכתיבה בין באמירה]: **לא אמר כלום.** דאין כאן לשון מתנה: **בכותב לה ועודה ארוסה.** ודאי מי שהקרקע שלו ובא ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה ומתניתין בכותב לה עד שלא זכה בנכסים ומתנה עמה שלא זכה בהן לכשיזכה ואין צריך לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן: **ממקום אחר.** שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תנא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל ומשום תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מוחל וכדרב הונא: **בתקנת חכמים.** שתיקנו לטובתי ואינה טובה לי: **כגון זו.** לקמן מפרש אהייא אתמר: **מאי כגון זו.** אהיכא אמרה רבא: **כדרב הונא.** אמזונות שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי אמרה אי אפשי בתקנה זו שתיקנו חכמים לטובתי שאשו לכל הנשים זימנין דלא ספקי להו מזונות במעשה ידיהן ותקנו להן מזונות ומעשה ידיהן לבעל אני איני צריכה לכך מעונגת אני ואי אפשי לעשות מלאכה אמלא לי מזונות או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי: **אי הכי.** דטעמא משום דתקנתא דידיה הוא ויכול למחול עליה אמאי אצטריך דבי רבי ינאי לאוקמה בכותב לה ועודה ארוסה אפילו נשואה נמי: **ידו כידה.** והכי הוא כשותף בהן וכיון שנכסים שלו צריך לשון מתנה ואין מועיל בה לשון דין ודברים: **נפקא מינה לשומרת יבם.** כלומר לענין דין ודברים לא פליגי דבין ידו כידה ובין ידו עדיפא מידה אין מועיל בה לשון דין ודברים לסלקו ופלוגתא דאביי ורבא לענין שומרת יבם איצטריך. וביבמות אפליגו בה אביי ורבא בפרק החולץ (דף לח: ואילך) גבי מתני' דפ' דלעיל בהאשה[2]) שומרת יבם שנפלו לה נכסים דקתני מתה מה יעשה בכתובתה כו' ואיפליגו בית שמאי וב"ה ואוקי אביי פלוגתייהו בשנפלו לה כשהיא מתחיו דבעל בחיי בעל הראשון קסבר אביי ידו כידה לפיכך כשמת ונפלה לפני יבם ומתה עד שלא נתייבמה יורשיה דבעל שיהיה בחיים לירש זה מכח אחותו וזה מכח אחיו לבית שמאי חלוקה עדיפא ולבית הלל חזקה קמייתא עדיפא לפיכך נכסי מלוג בחזקת יורשי האב ופליג רבא דאביי דאמר אי דנפלו לה כשהיא מתחיו דכולי עלמא ידו של בעל עדיפא מידה וכשמת עמד אחיו ליבמה במקומו והרי הוא כמותו ואם מתה כשהיא שומרת יבם אין ליורשיה בהן כלום ומתני' דב"ש דנפלו לה כשהיא שומרת יבם: **קנו מידו מסו.** אבריתא דהאומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו אבל אמתניתין לא מהניא קנין ליפות כחה דהא באמירה בלא לשון מתנה סגי לאסתלוקי אפילו מגופה של קרקע היכא דפרש כדקתני סיפא וטעמא דמתני' דאמר ה"ז אוכל פירות לאו אלא משום דלא פרש ממאי סליק נפשיה ואמרי' ידה על התחתונה כדמפרש לקמן [ע"ב] ואינה יכולה לומר מן הכל נסתלקת הילכך מה לי קנו מה לי לא קנו אלא אבריתא קא בעי לה דקתני לא אמר כלום וטעמא משום גריעותא דלישנא הוא: **מסו.** מי אמרי' לא הקנה בחליפין הללו כלום ולא אמר עליה אלא לשון דין ודברים או דלמא אין חליפין בחיים אלא לדבר שיש בו ממש שזה קונה את הסודר ומקנה לו חפץ המכר או המתנה ועל גופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: **מדין ודברים קנו מידו.** מה שפירש על הקנין קנו מידו והוא לשון דין ודברים ואינו כלום: בעורך

הכותב [1]לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה אם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך שאם מכרה ונתנה קיים [2]כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן הרי זה אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר' יהודה אומר לעולם [3]אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם [4]כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר [5]אם מתה יירשנה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה [6]וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: **גמ'** תני [7]רבי חייא [8]האומר לאשתו וכי כתב לה הכי מאי הוי והתניא [9]האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אמרי דבי רבי ינאי [10]בכותב לה ועודה ארוסה כדרב כהנא דאמר רב כהנא [11]נחלה הבאה לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה [12]וכדרבא דאמר רבא האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו מאי כגון זו כדרב הונא אמר רב [13]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה אי הכי אפילו נשואה נמי אמר אביי [14]נשואה ידו כידה רבא אמר [15]ידו עדיפא מידה נפקא מינה לשומרת יבם איבעיא להו קנו מידו מהו אמר רב יוסף מדין ודברים קנו מידו רב נחמן אמר [16]מגופה של קרקע קנו מידו אמר אביי מסתברא מילתא דרב יוסף בעורר

הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך הרי זה אוכל פירות בו'. והא דתנן בחזקת הבתים (ב"ב מב. ושם) ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו ופריך בגמרא[1]) פשיטא כיון דמשתעבדא ליה לפירא פירא הוא דקא אכיל לא צריכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך לאו דוקא דלא"כ אכתי משעבדי ליה לפירא אלא לא חש להאריך ואמרי' דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן: **דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בחייך ובמותך.** ברוב ספרים גרסי' ובפירי פירותיהן ול"ל דסתם לן כרבי יהודה וא"ת תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמא לא חש להאריך אלא לסתום כר' יהודה: **ואין לי עסק בה.** וא"ת דאמרינן בהשולח (גיטין מג: ושם) גבי המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא בן חורין וצריך גט שחרור ואם כתב לו אומו זהו שחרורו מאי אומו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך משמע דאין לי עסק בך הוי לשון טוב וגרמה לרשב"ל דאין לי עסק בך הוי כמו שאומר לו הרי את לעצמך הילכך גבי עבד שיכול לזכות בעצמו קני אבל שדה אין יזכה בעצמו: **בדרב בהנא כו'.** ואם תאמר היכי מייתי ראיה דמהני לשון דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא כל הנהו דמייתי מיירי בלשון טוב ואי אפשי בה דמייתי הוי לשון טוב כדמוכח בפרק בתרא דכריתות (דף כד.) ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה לו לאדם דווקא ולא שבאת לו כבר משמע דבלשון גרוע מיירי דבלשון טוב אפילו בלא לו כבר יכול להתנות עליה ולר"י גרמה דאלשון דין ודברים אין צריך להביא ראיה דמהני דמסתברא הוא דמהני היכא דלא באה לידו כמו בעצמא ליתנא מעליא אלא מייתי ראיה דלא תיקשי למאי דאוקמה בכתב לה ועודה ארוסה היכי מצי מקני לה והא קיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואף על גב דרבי ינאי דמוקי לה בכותב לה ועודה ארוסה סבר בהאשה רבה (יבמות נג. ושם) דאדם מקנה מכל מקום מייתי ראיה לדידן דקי"ל דאין אדם מקנה מדבר שהגיע שיכול להקנות בכה"ג ובסוף מייתי ראיה דרבא ליתן טעם דיכול להתנות אף על פי שלא בא לעולם דכיון דלבעולתו תיקנוה יכול לומר אי אפשי באותה עובה ובמילתיה דרבא לחודא לא סגי בלא מילתיה דרב בהנא דממילתיה דרבא לא שמעי' שיכול להתנות בדבר שלא בא לעולם אע"ג דקאי על מילתיה דרב הונא דאייתי במזונות שלא באו לעולם אתם מינו מידוש במה שאין לה מזונות דאתו יש לה ליטול מזונות בעל כרחה וכשרוצה חוזרת בה ולא קא משמע לן רב הונא אלא שיכולה להפקיע מעשה ידיה מבעלה וא"ת בלא רב בהנא נמי למה לא יוכל להסתלק בכותב לה ועודה ארוסה מידי דהוה אשאר כסות ועונה (לעיל דף ו.) דלרבי יהודה בדבר שבממון תנאו קיים ורבי מאיר נמי לא פליג אלא משום דקסבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ויש לומר דהכא מיירי באומר לה שלא דרך תנאי אלא אומר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ועוד דלאשה איכא לאתנויי ומתני' הבעל והוה ליה פעוומי מילי בעלמא והשתא מייתי מדרב בהנא דהכי דמכח תנאי לא מהני מכח סילוק בעלמא מועיל: **קנו** מידו מהו. פירש בקונטרס דאבריתא קאי וקשה לר"י דמה יש להועיל שם קנין שהרי למי מקנה אותה והלא לר"ע מפקר לה וגרמה לר"י דאשאר קאי דאמרינן דידו כידה אי מהני לה שום קנין או לא: בוגינא

להסתלק ממנה עד שלא תבא לידו שהאומר מה שאירש מאבא מ"ל לא אמר כלום וכמו שאין יכול למכור כך אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו ואי הות ירושת הבעל דאורייתא לא הוי מצי מסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו אבל משום דהוא מדרבנן יכול להסתלק ולומר א"א בתקנה זו שתיקנו שהוא מן התורה אין יכול

לקמן דמדרבנן היא (שם) אמלתא אחריתא אמרה רבא (גיטין שם). שומעין לו. הואיל והתקנה לגרמו עבדים יכול לומר כלום עבו אלא לגבאתא, אני אי אפשי בהנאה זו (גיטין שם) דבעל כרחו לתיקנו לא יזכהו אבל שומר כעובה שעשו לו חכמים לא ניתן לו בעל כרחו, שלדעתו תקנוה חכמים (ב"ב שם). מאי כגון זו. אהיכא אמרה רבא (גיטין שם) בתחו תקנת חכמים היו מדברים בנכסי"ד שעליה אמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת התקנה שאנו מדברים בה. שומעין לו (ב"ב שם).

בדרב הונא אמר רב. כלומר מתקנת מזונות שהבעל נותן לאשה היו עסוקים בבית המדרש והוא נוטל מלאכת ידיה מתחתון ועל זה אמר רבא כגון זאת התקנה שתקנו חכמים מזונות האשה לעובדתה, אם אומרת אי אפשי בתקנת חכמים בזו התקנה שתקנו לעובדתי, דהא לדידי אינה עובדה, דמלאכת ידי עדיף על מזונותי אחזון ומעשה מלאכה לעצמי שומעין לה (ב"ב שם). אינני נזונות. משלך, ואינני עושה. לך כלום אלא לעצמי (לעיל נח.) אינו נזונות משל בעלי ואינו עושה לי מלאכה, דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, זמנין דלא ספקה במעשה ידיה, ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום מיבה, הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיטין עז).

מסורת הש"ס

א) לקמן דף קג:, ב) לעיל יז., ג) [קדושין יט: וש"נ], ד) [לקמן דף ב:], ה) לקמן לה. גיטין עז. ב"ב מג. מע. כריתות כד., ו) גיטין עז. ב"ק ח: ב"ב מע:, ז) לעיל נח: וש"נ ע: לקמן קז:, ח) [יבמות לט.], ט) [שם], י) [במדבר מז], כ) [דף פ:], ל) [שם מט. ושם],

מוסף רש"י

לעולם אוכל פירי פירות. אם כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, אוכל הוא פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע שיאכל לה קרן והוא אוכל פירות (לעיל נז:). **האומר לחבירו.** שהיא שותף עמו בשדה זו (כריתות כד: וכעי"ז גיטין עז.). **ואין לי עסק בה.** אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.) כלומר לא יהא לי עסק בה, ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו (רשב"ם ב"ב מג.). **לא אמר כלום.** ולא אבד זכותו (כריתות כד:) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלו דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי המוכרה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה (רשב"ם ב"ב מט.) דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו, אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא, הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו, לא יצא עדיין מרשותו, ואין חופש לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבא הזמן שעתיד לזכות בתוכו דבר, דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו, כדלקמן דאחלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה, אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום, דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתנה לאחרים (רשב"ם ב"ב מג. עי"ש). **בכותב לה.** דין ודברים כו', ועודה ארוסה. קודם שזכה בנכסים ואין צריך לכתוב לשון מתנה דיכול להתנות כדרב בהנא (גיטין עז.) דאינו זוכה בפירות עד שעת נשואין וכדמפיק ואזיל דבירושת הבעלות לאדם בתקנת חכמים יכול לעקרן או מתנה עליה קודם הזמן בעוד שלא בא לידו ואומר לא יהא לי חלק בשלו תמוין הנעתיד לבא לי בתקנת חכמים, דאין מזכין לו לאדם בעל כרחו (רשב"ם ב"ב מט.). **נחלה הבאה לאדם ממקום אחר.** שאינה ירושת אבותיו מן התורה (גיטין עז.) הנעתידה לבא לו כגון נחלה דרבנן כדמפרש לקמן (רשב"ם ב"ב מט:). **אדם מתנה עליה.** קודם שזכה (גיטין עז.). **שלא יירשנה.** כגון דקאמר דין ודברים אין לי על אותה נחלה הנעתידה לבא לי, כלומר לא יהא לי דין ודברים (ב"ב שם). **וכדרבא.** כלומר ובאחרו נחלה מועיל התנאי, בנחלה הבאה לו בתקנת חכמים כדרבא, אבל בנחלה דאוריתא כגון דין ודברים אין לי בירושת אבי בשמעון, לא יועיל התנאי, דבעל כרחו שלו יהא אע"פ שתנה לאחרים בלשון מתנה (שם). **האומר אי אפשי בתקנת חכמים.** שעשו להנאתי, כגון זו.

תוספות רי"ד

הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ה"ז אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה א"כ למה כתב לה שאם מכרה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ה"ז אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה יורשה ר"י אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים אע"ל בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותך אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה רשב"ג אומר אם מתה יירשנה שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל: תני רבי חייא האומר לאשתו. פי' דבאמירה בעלמא בלי שום כתיבה וכל קנין מסתלק. ואי קשיא וכי מאחר דבדיבור בעלמא מסתלק למהדר ביה הא אוקימנא לה לקמן בכותב לה ועודה ארוסה וכיון שמתחלה התנה עמה ואח"כ נשאת לו ע"ד כן נשאת לו שלא יזכה בנכסים הלכך בדיבור בעלמא סגי לן שע"ד אותו הדיבור נשאת לו שלא יזכה בנכסים. וכי כתב לה הכי מאי הוה והתניא האומר לחבירו דין ודברי' אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום אלמא מצי א"ל מדין ודברים סליקי נפשאי. פי' שנים הם שותפים בשדה ואומר א' לחבירו א' מג' לשונות הללו לא אמר כלום שהרוצה להקנות שדהו לחבירו צריך שיכתוב לו לשון מתנה לא לשון סילוק. שי"ל לא סלקתי עצמי אלא שלא אערבד עליך שום תביעה על חלקך ואין זה לשון מתנה וזכוי שיתן לו חלקו במתנה ואע"פ שהלך חבירו והחזיק לא עשה כלום וה"נ לא (מהני) [מבריא] באמירה אלא אפילו בכתיבה לא יהא כלום אמרי דר"י בכותב לה ועודה ארוסה. פירוש בוודאי מי שהקרקע שלו ובא לתתו לחבירו צריך שיכתוב לשון מתנה ולא לשון סילוק שלא יועיל כלום. ומתני' בכותב או באומר לה בעודה ארוסה עד שלא נשאת וזכה בנכסים ומתנה עמה שלא יזכה בהן לכשישאנה וא"צ כאן לשון מתנה שהרי אין לו עכשיו רשות בהן וכדרב בהנא דאמר רב כהנא נחלה הבאה לו לאדם ממ"א מתנה עליה שלא יירשנה. פי' שאינו ירושת אבותיו אלא ע"י [מעשיו] תבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נשואין הללו. והואיל ומשום תקנה דידיה תיקון רבנן שייורשנה והוא בא למחול מוחל. דדוקא בירושה שהוא מן התורה אין יכול

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פכ"ג מה"ל פ"ח סה"ל ב' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נ סעיף ח:

ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד:

ג ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ח:

ד ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

ה ו ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג ז:

וסי' סט סעיף ז:

ו ח מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סי' נב סעיף ג: